

ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΜΠ
 Δ.Π.Μ.Σ. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
 ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Β : ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

ΜΑΘΗΜΑ : **ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ
 ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ
 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ : Κ. ΣΕΡΡΑΟΣ
 Ε. ΚΛΑΜΠΑΤΣΕΑ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ : Α. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ,
 Θ. ΒΛΑΣΤΟΣ,
 Α. ΒΟΖΑΝΗ,
 Δ. ΜΕΛΙΣΣΑΣ,
 Ν.ΜΠΕΛΑΒΙΛΑΣ,
 Κ. ΧΑΤΖΗΜΠΙΡΟΣ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΩΝ : Ν. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
 ΥΠ.ΔΡ.ΕΜΠ.

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ :

ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΜΑΡΙΑ
 ΨΑΡΡΟΥ ΜΑΡΙΑ
 ΜΕΙΜΑΡΟΓΛΟΥ ΔΑΝΑΗ
 ΓΙΑΝΝΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Δήμος Αχαρνών αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους δήμους της Αττικής με έκταση περίπου 150.000 στρ. και απέχει περίπου 10 χλμ. από την Αθήνα. Η άμεση σχέση που έχει με την Πάρνηθα, η παρουσία τμήματος του Κηφισού, η ύπαρξη μεγάλου αριθμού ρεμάτων και χειμάρρων, ο ικανοποιητικός αριθμός ελεύθερων αδόμητων χώρων, αλλά και τα πολλά προβλήματα όπως η αλλοίωση του χαρακτήρα της περιοχής, η αυθαίρετη δόμηση, ο συνεχής κίνδυνος της Πάρνηθας από πυρκαγιές, η μόνιμη απειλή των πλημμυρών και πολλά άλλα, μετατρέπουν τον Δήμο Αχαρνών σε περιοχή μελέτης μεγάλου ενδιαφέροντος. Οι προτάσεις επέμβασης που θα γίνουν για την περιοχή ως προς τον τομέα του «περιβάλλοντος» θα πρέπει να αναδεικνύουν την περιοχή και να δίνουν κατευθύνσεις για έναν ολοκληρωμένο χωρικό σχεδιασμό στα πλαίσια της αειφορίας.

ABSTRACT

The area of Acharnes constitutes one from the biggest municipalities of Attica with extent 150.000 [str]., 10 km away from the city of Athens. The direct relation with Parnitha mountain, the presence of a part of Kifisos river, the existence of many streams and torrents, the satisfactory number of free spaces, but also the existence of lots of problems like the alteration of character of region, the illegal construction, the continuous danger of fires that threatens Parnitha mountain, the permanent threat of floods and a lot of other problems, enhance the interest of use this area as a case study. The intervention proposals for this area, concerning the environmental subject, should elect the region and give directions for a complete sustainable spatial planning.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδες
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
I. Προσέγγιση ερευνητικής διαδικασίας	4
A. Περιοχή μελέτης	4
B. Αντικείμενο - Σκοπός της εργασίας	4
Γ. Υπόθεση εργασίας	4
Δ. Μεθοδολογία	5
II. Ο Δήμος Αχαρνών	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο - ΤΟΜΕΑΣ "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ"	8
Υφιστάμενη κατάσταση	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο - SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο - ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΕΝΑΡΙΑ	29
3.1 Προτάσεις παρεμβάσεων	29
3.2 Εναλλακτικά σενάρια παρέμβασης	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο - ΣΥΝΟΨΗ	37
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	39

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια του μαθήματος «Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου αστικού σχεδιασμού στην Ελλάδα» εκπονήθηκε η παρούσα εργασία. Η εργασία αυτή αποτελεί μέρος μιας μελέτης εφαρμοσμένου χωρικού αστικού σχεδιασμού. Η μελέτη αφορά στον δήμο Αχαρνών και προσεγγίζει τις εξής πέντε ενότητες:

1. Σχεδιασμό των χρήσεων γης - αλληλένδετων με την κοινωνική και οικονομική δομή της ευρύτερης περιοχής παρέμβασης - και ιδιαιτέρως των πολεοδομικών κέντρων
2. Σχεδιασμό του χώρου μέσα από την οπτική γωνία της ιστορίας του τόπου
3. Σχεδιασμό των αστικών μετακινήσεων με βάση τις αρχές της βιώσιμης κινητικότητας,
4. Ανάδειξη των περιβαλλοντικών παραμέτρων, ως προϋπόθεσης για έναν επιτυχή και χωρικό σχεδιασμό με όρους αειφορίας
5. Σχεδιασμό του δημόσιου χώρου, ως καθοριστικού στοιχείου για την εξασφάλιση αστικής ποιότητας.

Το παρόν κείμενο θα καταγράψει, θα περιγράψει και θα αναδείξει τις περιβαλλοντικές παραμέτρους που συμβάλλουν στον ολοκληρωμένο αειφορικό χωρικό σχεδιασμό.

I. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

A. Περιοχή Μελέτης

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε για μια συγκεκριμένη περιοχή. Η περιοχή αυτή ορίστηκε από την ομάδα των διδασκόντων ως η περιοχή του Δήμου Αχαρνών, ενός Δήμου που παρουσιάζει πολλά προβλήματα κοινωνικού, οικονομικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

B. Αντικείμενο – Σκοπός της εργασίας

Σκοπός της εργασίας για την ομάδα εργασίας στον τομέα του περιβάλλοντος για τον Δήμο Αχαρνών είναι η παρουσίαση μιας πρότασης, η οποία σε συνδυασμό και με τις προτάσεις των άλλων ομάδων εργασίας:

- να αναβαθμίζει τα υπάρχοντα περιβαλλοντικά στοιχεία της περιοχής και
- να προτείνει νέους τρόπους ανάπτυξης και διαχείρισης με βάση τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

Γ. Υπόθεση Εργασίας

Η περιοχή μελέτης χαρακτηρίζεται από περιβαλλοντική υποβάθμιση, οι χώροι πρασίνου δεν έχουν μια συνολική αντιμετώπιση, τα ρέματα είναι απαξιωμένα, ενώ οι προστατευμένες ζώνες πρασίνου δημιουργούν ένα όριο με τον αστικό ιστό που συνεχώς αναπτύσσεται καταλαμβάνοντας ελεύθερους χώρους. Η αναβάθμιση μιας τέτοιας περιοχής είναι πραγματοποιήσιμη αλλά αποτελεί πρόκληση.

Υπόθεση εργασίας της ομάδας μελέτης, λοιπόν, είναι ότι τα κυριότερα στοιχεία του περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης μπορούν να αξιοποιηθούν και να αναβαθμιστούν έτσι ώστε να αποτελέσουν εφαλτήριο για την ανάπτυξη του Δήμου Αχαρνών με όρους αειφορίας.

Δ. Μεθοδολογία της εργασίας

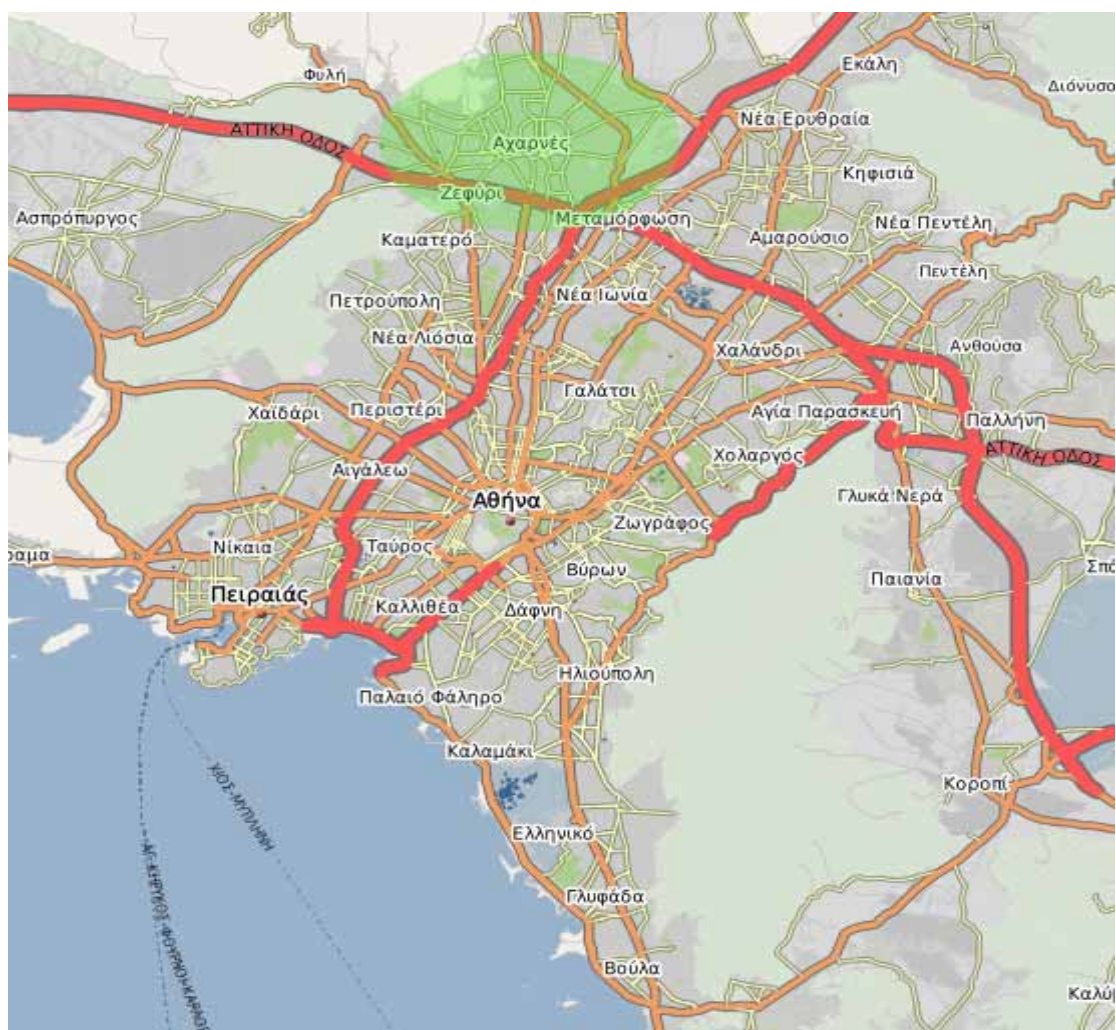
Η μεθοδολογική προσέγγιση ακολουθεί τρεις φάσεις:

- 1^η φάση : Μελέτη της περιοχής από την βιβλιογραφία αλλά και επιτόπια επίσκεψη
- 2^η φάση : Διατύπωση πιθανών προτάσεων αναβάθμισης του περιβάλλοντος και επιλογή της τελικής πρότασης με κριτήρια αειφορίας
- 3^η φάση : Διατύπωση εναλλακτικών σεναρίων
- 4^η φάση : Λεπτομερείς ανάλυση του επιλεχθέντος σεναρίου

II. Ο ΔΗΜΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ

Η περιοχή μελέτης της παρούσας εργασίας, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω είναι ο Δήμος Αχαρνών. Ο Δήμος Αχαρνών αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους δήμους της Αττικής με έκταση περίπου 150.000 στρ. και απέχει περίπου 10 χλμ από την Αθήνα. Αναπτύσσεται στους νότιους πρόποδες της Πάρνηθας και οριοθετείται προς Βορρά από το δήμο Αυλώνος και την Κοινότητα Μαλακάσας, Ανατολικά από τις Κοινότητες Αφιδνών (Κιούρκων), Αγ. Στέφανου, Κρυονερίου, Εκάλης και τους Δήμους Νέας Ερυθραίας, Κηφισιάς και Μεταμόρφωσης, προς Νότο από τους Δήμους Αγίων Αναργύρων και Καματερού και Δυτικά από τους Δήμους Ζεφυρίου, Άνω Λιοσίων και Φυλής.

Χάρτης 1: Θέση περιοχής μελέτης στην Αττική

Πηγή: Επεξεργασία ομάδας μελέτης

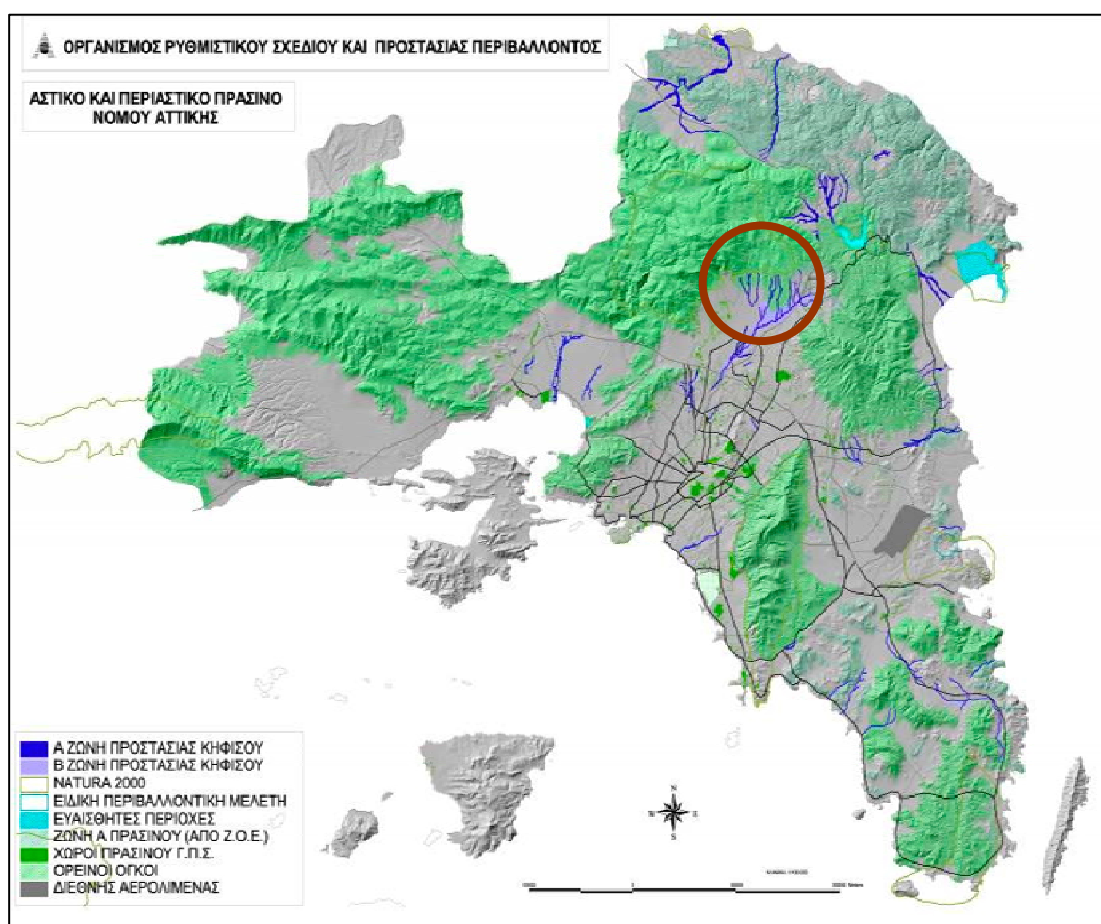
Ο Δήμος Αχαρνών, μεταξύ άλλων δήμων, χαρακτηρίστηκε ολυμπιακός δήμος το 2004. Όμως παρά την πληθώρα των έργων που πραγματοποιήθηκαν το 2004, κυρίως στο οδικό δίκτυο, είναι πολλοί οι τομείς οι οποίοι χρήζουν βελτίωσης, όπως:

- επιτήρηση της αυθαίρετης δόμησης,
- εξυγίανση των βιομηχανικών ζωνών,
- αντιμετώπιση της εγκληματικότητας και περιορισμός της μάστιγας των ναρκωτικών,
- βελτίωση της αντιπλημμυρικής θωράκισης,
- περαιτέρω έργα υποδομών του δήμου (μεταξύ άλλων στάση του προαστιακού που διέρχεται από το δήμο),
- υποχρέωση διαφύλαξης του εθνικού δρυμού της Πάρνηθας, ο οποίος απειλήθηκε από τις πυρκαγιές στα τέλη του '90.
- βελτίωση των αντισεισμικών υποδομών, καθώς κατέστη καταστροφικός ο σεισμός του 1999 για την περιοχή.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Σημαντικό κομμάτι του Δήμου Αχαρνών αποτελεί ο ορεινός όγκος τη Πάρνηθας. Η άμεση σχέση που έχουν μπορεί να χαρακτηριστεί και ως πύλη, προς και από, το περιαστικό πράσινο που σήμερα είναι κάτι δυσεύρετο.

Χάρτης 4: Αστικό και περιαστικό πράσινο Νομού Αττικής

Πηγή: ΟΡΣΑ

Στους πίνακες που ακολουθούν φαίνονται τα σταθερότυπα (πολεοδομικά πρότυπα) που ισχύουν για τους ελεύθερους χώρους (παιδικές χαρές, πλατείες, πάρκα, πράσινο). Το σταθερότυπο για τους ελευθέρους χώρους στο Δήμο Αχαρνών είναι 7 μ² / κάτοικο

Πίνακας 1: Πολεοδομικά πρότυπα και ανάγκες σε γη και κοινωνική υποδομή για τον Δήμο Αχαρνών¹

ΧΡΗΣΗ		ΣΤΑΘΕΡΟΤΥΠΟ m ² /κατ.		Σύν. Γης απαιτούμ.	Υπάρχουσα κατάσταση	Αναγκαία νέα γη	Παρατηρήσεις
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:	Νηπιαγωγείο	0,4	2,8	35,84 Ha	5,0	30,84	
	Δημοτικό	1,2					
	Γυμνάσιο Λύκειο						
ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ:	Κέντρο Υγείας	0,1		1,28	0	1,28	3 μονάδες x 4 στρ. στο σύνολο του Δήμου
ΠΡΟΝΟΙΑ:	Βρεφ. Σταθμός	0,4		5,12	0,3	4,82	
	ΚΑΠΗ	0,15		1,92	0	1,92	
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ:	ΠΥΡΗΝΑΣ	1,5		19,2	5,0	14,2	6 μονάδες x 32 στρ. στο σύνολο του Δήμου
	ΟΛΤΚΑ	1,0		12,8	0,5	12,3	
ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ	Παιδικές χαρές	0,5	7,0	89,6	5,0	84,6	
	Πλατεία	1,5					
	Πράσινο	1,0					
	Πάρκο	4,0					
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ:	Πνευμ. Κέντρο	0,5		6,4	0,3	6,1	
ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ:		0,4		5,12	5,12	0	
ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ:		1,0		12,8	6,4	6,4	2 μονάδες στο σύνολο του Δήμου
ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΙΣ:	Εμπόριο	1		12,8			Η ωφέλιμη επιφάνεια περιλαμβάνεται στο Σ.Δ.
	Γραφεία-Υπηρεσίες	1		12,8			
	Διοίκηση (κρατική)	0,25		2,56	0,2	2,36	Κατοικία 95% - εξυπηρ. 5%

¹ Πηγή: Γεωργακόπουλος Νίκος, Σχολιασμός μελετών πολεοδομικής οργάνωσης διαφορετικών πολεοδομικών ενοτήτων του δήμου Αχαρνών, μεταπτυχιακή εργασία στο μάθημα «Δυναμική των χωρικών δομών και χρήσεων γης και σύγχρονες πρακτικές»

Πίνακας 2: Κατανομή κοινωνικής υποδομής σε πολεοδομικές ενότητες²

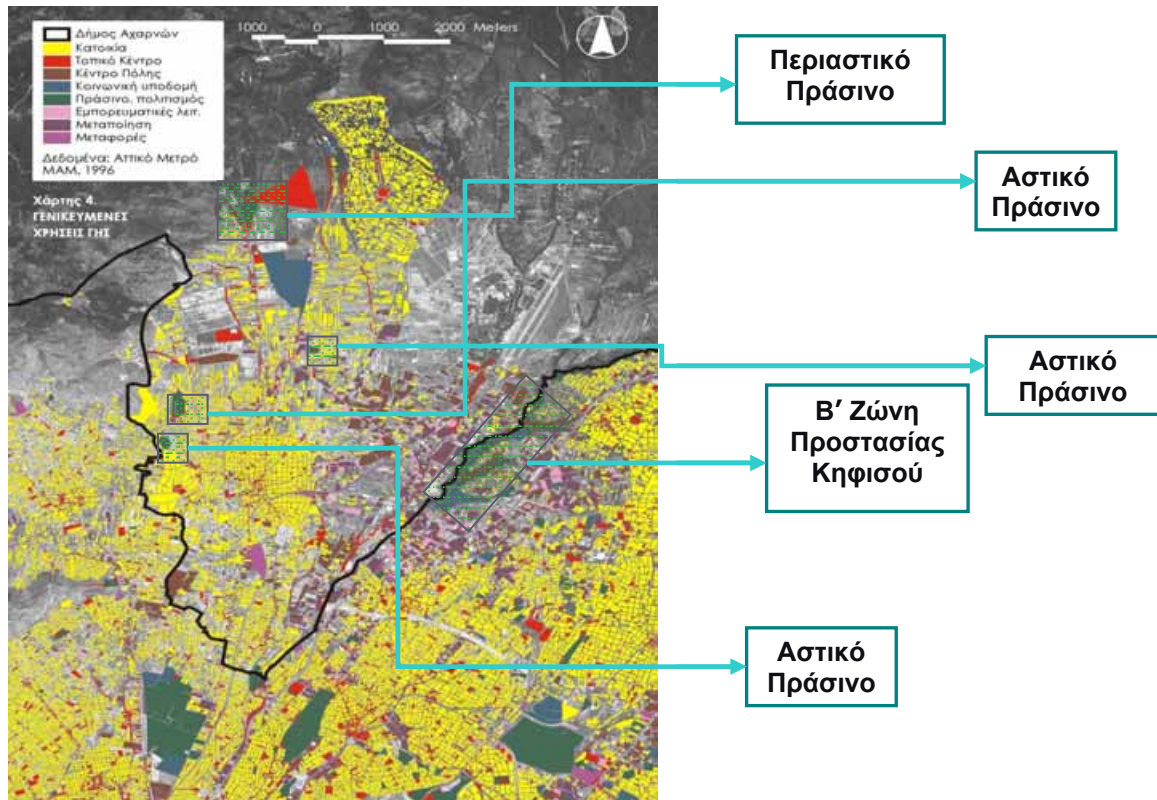
ΓΕΙΤΟΝΙΑ	1. ΛΑΘΕΑ	2. ΧΑΡΑΥΓΗ	3. Χαμόμηλο Λυκότριπα	4. Αγία Άννα Γεραβούνι	5. Αυλιζα Πύργουθι	6. Κέντρο Νεάπολη	7. Άγιος Πέτρος	8. Πιλάτινας	9. Φιλόνα - Βαρυμώπη
Έκταση (στρ) Πληθυσμός	2.030 25.375	1.340 16.750	1.336 14.696	1.580 17.380	1.460 14.600	2.080 28.080	1.448 14.480	612 3.500	
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΝΗΠΙΑΓ. ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΓΥΜΝ.-ΛΥΚ	(8): 9,6 (5): 25,0 (4): 16,0	(5): 6,0 (3): 15,0 (3): 12,0	(5): 6,0 (3): 15,0 (3): 12,0	(5): 6,0 (3): 15,0 (3): 12,0	(5): 6,0 (3): 15,0 (3): 12,0	(9): 10,8 (5): 25,0 (4): 16,0	(5): 6,0 (3): 15,0 (3): 12,0	(1): 1,2 (1): 3,6 (1): 4,0	
ΠΡΟΝΟΙΑ: Β/Ν ΚΑΤΗ	(8): 8,0 (2): 2,0	(5): 5,0 (1): 1,0	(5): 5,0 (1): 1,0	(5): 5,0 (1): 1,0	(5): 5,0 (1): 1,0	(9): 9,0 (2): 2,0	(5): 5,0 (1): 1,0	(1): 1,0 (1): 0,5	
ΠΟΛΙΤ.ΚΕΝΤΡΟ	(1): 7,0	(1): 5,0	(1): 5,0	(1): 5,0	(1): 5,0	(2): 10,0	(1): 5,0	(1): 2,0	
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	25,0	15,0	15,0	15,0	15,0	25,0	15,0	3,0	
ΕΛ. ΧΩΡΟΣ: Π.Χ.-Πλατείες Πράσινα - Πάρκο	50,0 125,0	33,0 83,0	30,0 72,5	34,0 85,0	34,0 85,0	56,0 140,0	34,0 85,0	7,0 17,5	
Σελή Ναιφί	(2): 10,0	(2): 5,0	(2): 5,0	(2): 5,0	(2): 5,0	(3): 10,0	(2): 5,0	(2): 5,0	
Περιθαλψη Νεκροταφεία	2 Κέντρα Υγείας εκατέρωθεν της Α. Σταυρού Ελευσίνας 1 Μονάδα για τις ανάγκες του Δήμου (Π.Ε. 1-8)								
Αθλητισμός (Τυρήνας)	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	0	

ΓΕΙΤΟΝΙΑ	10 ΠΑΝΟΡΑΜΑ	11 ΜΦΓΑΛΑ ΣΧΟΙΝΑ Α	12 ΜΦΓΑΛΑ ΣΧΟΙΝΑ Β	13 ΑΓΡΙΑΦΤΑ	14 ΜΠΟΣΚΙΤΣΑ	15 ΑΓΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	16 ΡΕΦΤ	17 ΜΟΝΟΜΑΤ	
Έκταση (στρ) Πληθυσμός	450 3.375	1.150 8.625	1.050 7.875	750 3.750	1.460 14.600	350 2.625	200 1.500	1.000 7.500	
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΝΗΠΙΑΓ. ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΓΥΜΝ.-ΛΥΚ	1x1200 : 1,2 1x3600 : 3,6 1x4000 : 4,2	3x1200 : 3,6 3x3600 : 10,8 2x4000 : 8,4	2x1200 : 3,3 1x900 : 3,3 2x3600 : 9,9 2x4200 : 8,4	2x1200 : 2,4 2x3600 : 7,2 1x1200 : 6,7	1x1200 : 1,2 1x900 : 2,1 1x3600 : 6,3 1x4200 : 4,2	1x1200 : 1,2 1x3600 : 3,6 1x2500 : 2,5	1x900 : 0,9 1x2700 : 2,7 1x2500 : 2,5	2x1200 : 3,3 1x900 : 3,3 2x3600 : 9,9 1x2700 : 8,4	
ΠΡΟΝΟΙΑ: Β/Ν ΚΑΤΗ	1x1000 : 1,0 1x500 : 0,5	1x1500 : 2,5 1x1000 : 2,5 2x600 : 1,2	1x1500 : 2,5 1x1000 : 2,5 2x600 : 1,2	1x1500 : 1,5 1x800 : 0,8	1x1000 : 1,0 1x500 : 0,5	1x1000 : 1,0 1x400 : 0,4	1x1000 : 1,0 1x300 : 0,3	1x1500 : 2,5 1x100 : 2,5 2x600 : 1,2	
ΤΙΝΕΥΜ.ΚΕΝΤΡΟ	1x500 : 1,5	1x4000 : 4,0	1x4000 : 4,0	1x2500 : 2,5	1x1500 : 1,5	1x1000 : 1,0	1x1000 : 1,0	1x4000 : 4,0	
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	1x1000 : 3,0 4x500 : 3,0	3x1000 : 8,5 10x500 : 8,5	3x1000 : 8,5 10x500 : 8,5	1x1000 : 5,6 7x500 : 5,6	2x1000 : 4,0 4x500 : 4,0	1x1000 : 2,5 3x500 : 2,5	1x1000 : 1,5 1x500 : 1,5	3x1000 : 1,5 9x500 : 1,5	
ΕΛ. ΧΩΡΟΣ: Π.Χ.-Πλατείες Πράσινα - Πάρκο	7,0 17,0	17,0 43,0	16,0 40,0	11,0 28,0	7,5 19,0	5,0 13,0	3,0 7,5	15,0 37,0	
Σελή Ναιφί	1x1500 : 1,5								
Ανάγκες Κοινωνικής Υποδομής στο σύνολο της περιοχής 10x17	ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ : 1 Κέντρο Υγείας -- έκταση 4,0 στρ. ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ : 2 Αθλητικά Κέντρα (Τυρήνας) έκταση 25 στρ. = 50,0 στρ. ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΤΕΙ : 1 Μονάδα = 6 στρ. (εκτός περιοχής Μελέτης)								

Οι μη αστικές χρήσεις για την περιοχή (23.4390,6 στρ. χέρσας γης) αντιστοιχούν στο 89,6% του συνόλου των χρήσεων γης. Αυτές περιλαμβάνουν 210.890 στρ δάσους, 20.140 στρ. χέρσων εκτάσεων και 3370 στρ. γεωργικής γης.

² Πηγή: Γεωργακόπουλος Νίκος, Σχολιασμός μελετών πολεοδομικής οργάνωσης διαφορετικών πολεοδομικών ενοτήτων του δήμου Αχαρνών, μεταπτυχιακή εργασία στο μάθημα «Δυναμική των χωρικών δομών και χρήσεων γης και σύγχρονες πρακτικές»

Χάρτης 5: Γενικευμένες χρήσεις γης με επισήμανση στο υπάρχον πράσινο της περιοχής μελέτης

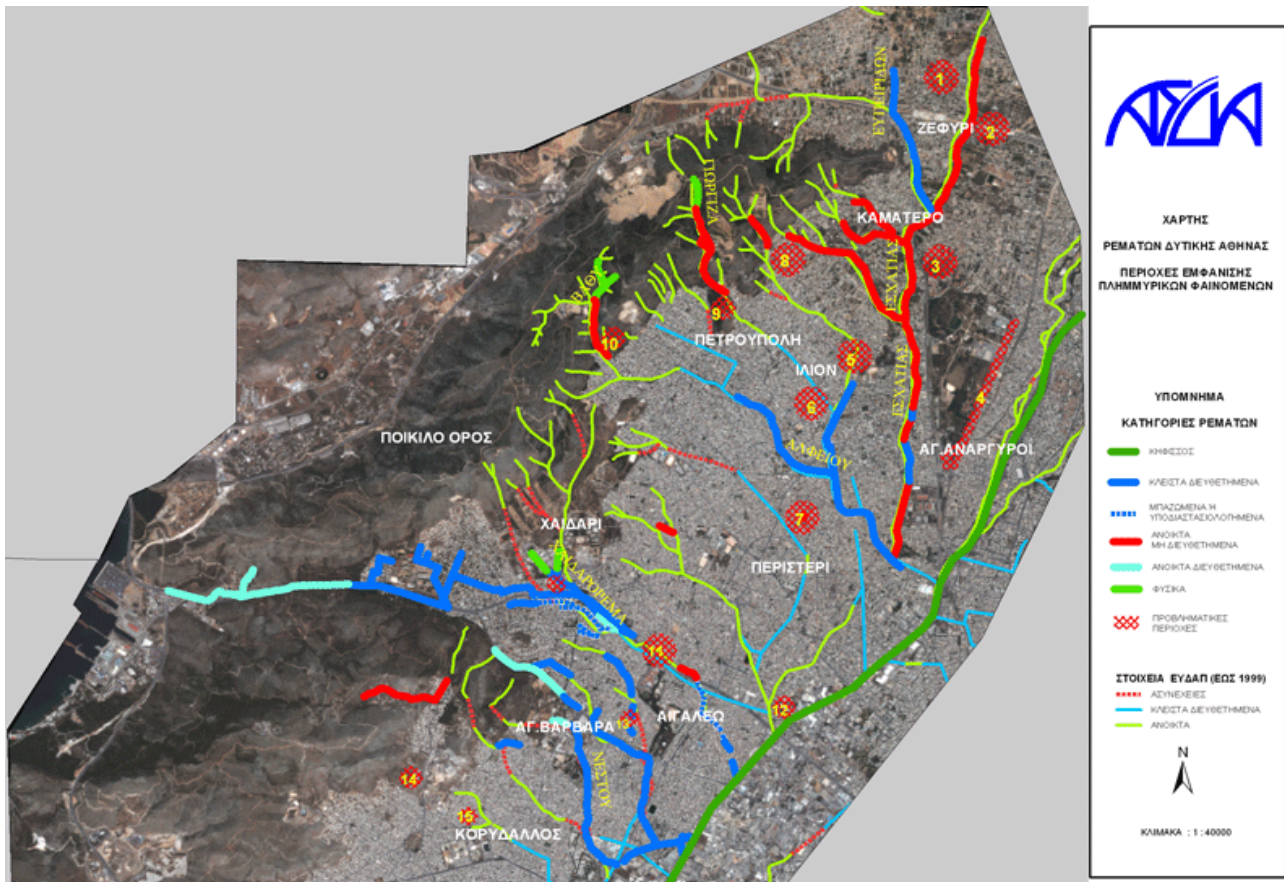

Πηγή: Ιστοσελίδα μαθήματος – Χάρτης 4. Γενικ. Χρήσεις Γης - με επεξεργ. ομάδας μελέτης

Σημαντικό στοιχείο του χαρακτήρα της περιοχής, το οποίο είναι και το ανατολικό όριο της, αποτελεί ο ποταμός Κηφισός, καθώς και τα πολλά σε αριθμό ρέματα που υπάρχουν στην περιοχή, η οποία αποτελεί βασικό αποδέκτη των υδάτων της Πάρνηθας. Ο Κηφισός είναι ο μεγαλύτερος ποταμός της Αττικής. Πηγάζει από το φυσικό κόμβο των ορέων Πεντέλης και Πάρνηθας και διχотоμεί την πρωτεύουσα μέχρι την εκβολή του στο Φαληρικό όρμο στο Σαρωνικό.

Γενικότερα το νερό αποτελούσε πάντα καθοριστική παράμετρο για τη χωροθέτηση οικισμών στην Αττική. Η ευνοϊκή μορφολογία του εδάφους και σημαντικές φυσικές πηγές συνέβαλαν στο σχηματισμό ενός μεγάλου αριθμού ρεμάτων, από τα οποία σήμερα δεν μπορούν να εντοπιστούν περισσότερα από το 10% (περίπου 70 από τα 700). Το εύφορο έδαφος κοντά στα ρέματα προσέλκυσε ανθρώπινους οικισμούς από την αρχαιότητα. Κατά την αρχαιότητα τα ρέματα και τα ποτάμια θεωρούνταν ιεροί χώροι και πολλά ιερά έχουν βρεθεί κατά μήκος των διαδρομών τους.

Χάρτης 6: Υδάτινα Ρέματα Δυτικής Αττικής

Πηγή: Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αττικής

Μέχρι περίπου το πρώτο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα, οι όχθες των ρεμάτων και των ποταμών διατηρούσαν το χαρακτήρα τους ως «φύση» και ως χώροι αναψυχής για τους κατοίκους της πόλης. Το τοπίο της Αττικής δεν είχε σημαντικά αλλοιωθεί και ένα πυκνό δίκτυο ρεμάτων αποτελούσε σημαντικό χαρακτηριστικό του. Με την ίδρυση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους και, ειδικότερα, με την επιλογή της Αθήνας ως πρωτεύουσας, το πρόσωπο της Αττικής μεταβλήθηκε ταχύτατα, τόσο που σήμερα δεν αναγνωρίζεται και οι διαδρομές των ρεμάτων δεν διακρίνονται, ούτε βέβαια μπορούν να τις ακολουθήσουν οι φυσιολάτρες περιπατητές.

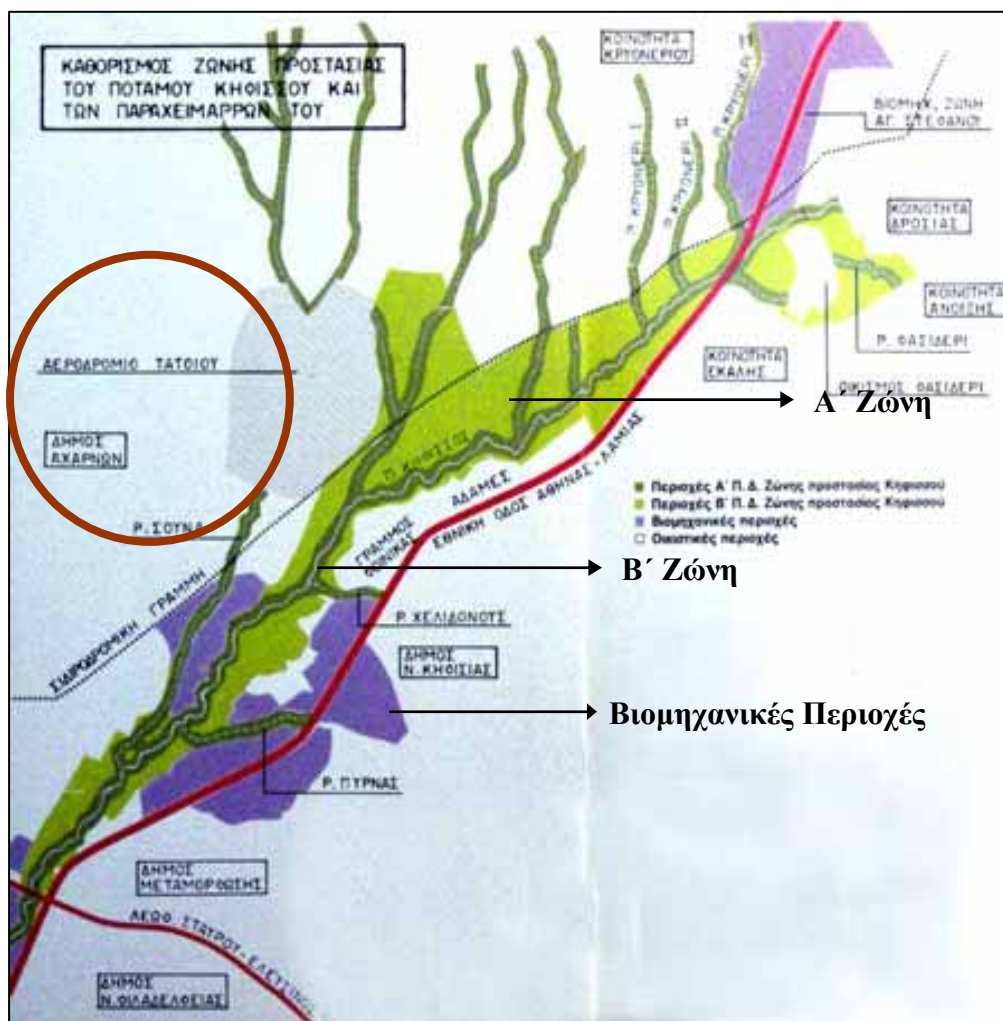
Έτσι σήμερα ο Κηφισός και οι χείμαρροί του, όπου αυτά δεν έχουν υπογειοποιηθεί, διατηρούνται σε φυσική μορφή σαν προστατευμένη περιοχή και πολλά σημεία του εξακολουθούν να έχουν ιδιαίτερη φυσική ομορφιά. Όμως γύρω από τον ποταμό έχουν αναπτυχθεί και αρκετές επαγγελματικές και βιοτεχνικές δραστηριότητες.

Για το βόρειο τμήμα του ποταμού, από τη Νέα Φιλαδέλφεια έως το Κρυονέρι έχουν θεσπισθεί με ειδικό Προεδρικό Διάταγμα του 1994 Ζώνες Προστασίας, Α και Β συνολικής έκτασης 12.500 στρεμμάτων (Χάρτης 6).

Η Α΄ Ζώνη Προστασίας εκτείνεται 50 μέτρα δεξιά και 50 μέτρα αριστερά της μέσης γραμμής της κοίτης του ποταμού και οι περιοχές αυτές χαρακτηρίζονται σαν ζώνες περιβαλλοντικής αγωγής, υπαίθριας αναψυχής και γεωργικής χρήσης ενώ απαγορεύεται κάθε είδους δόμηση ή περίφραξη.

Στην Β΄ Ζώνη Προστασίας επιτρέπονται ήπιες χρήσεις και δόμηση με πολύ χαμηλό συντελεστή. Η Ζώνη αυτή έχει διαφορετικό πλάτος κατά περιοχή που μπορεί να φτάνει και τα 500 μέτρα.

Χάρτης 7 Ζώνες προστασίας Κηφισού

Πηγή: Φορέας Διαχείρισης Ανάπλασης Κηφισού

Ανάλογη αντιμετώπιση είχαν όλα τα ρέματα της Αττικής. Ως αποτέλεσμα της έντονης αστικοποίησης, πολύ μικρό μέρος από το κάποτε πυκνό δίκτυο ποταμών και ρεμάτων μπορεί ακόμη να εντοπιστεί. Πλέον μόνο τμήματα του δικτύου αυτού είναι ακόμα ορατά μέσα στον αστικό χώρο.

Τις περισσότερες φορές τα ρέματα αποτελούν ιδανικό χώρο για την διάνοιξη οδικών αξόνων, πολλές φορές αποτελούν μέρος του αποχετευτικού δικτύου, ενώ άλλες καλύπτονται από κτίρια.

Ακόμα πολλές βιομηχανίες και βιοτεχνίες έχουν συστηματικά χρησιμοποιήσει τα ρέματα και τα ποτάμια για τη διάθεση των αποβλήτων τους από το μεσοπόλεμο. Ο Κηφισός είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα.

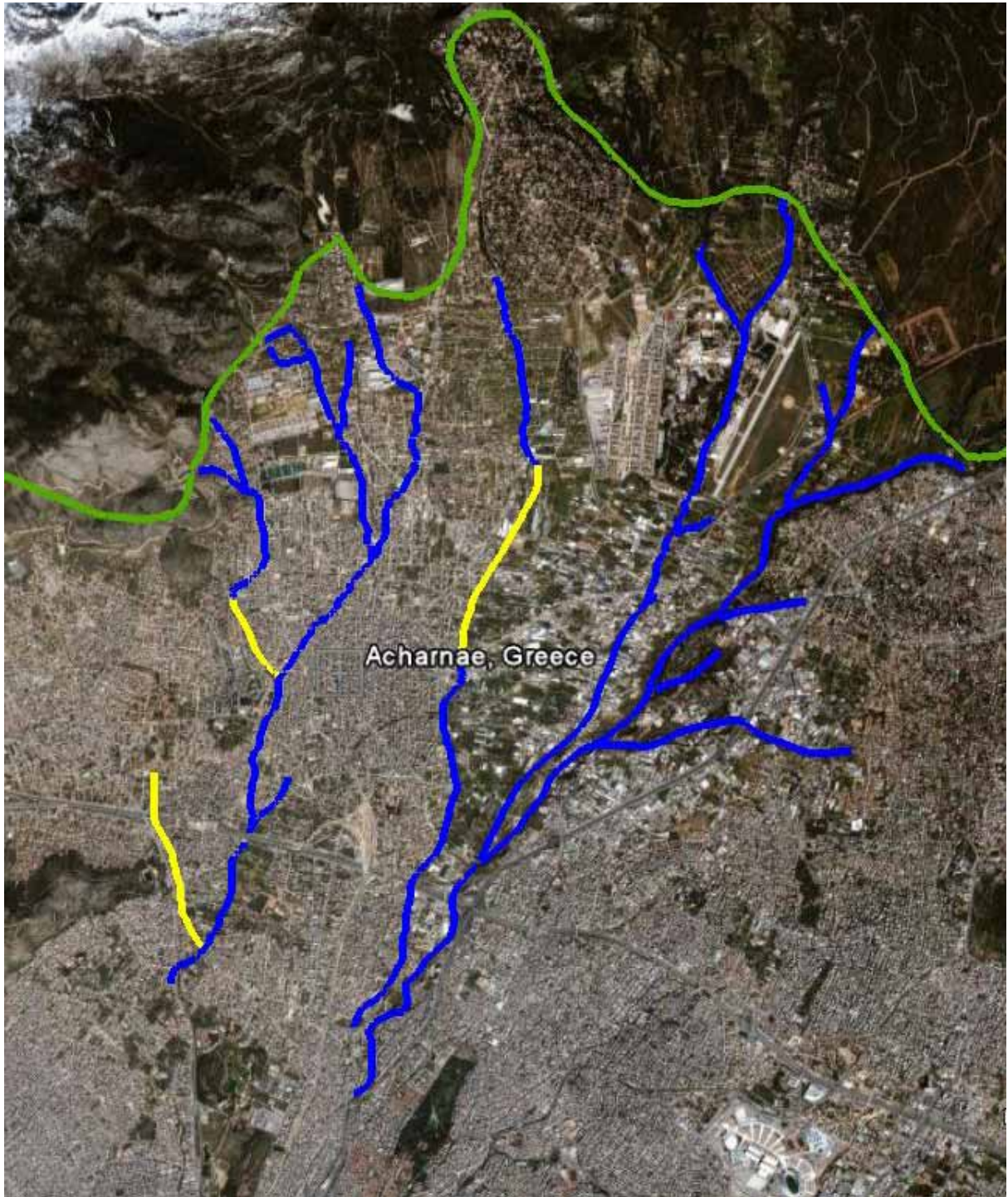
Επιπλέον οι ανθρώπινες επεμβάσεις έχουν συντελέσει στην καταστροφή του γεωλογικού χαρακτήρα των λεκανών απορροής των ρεμάτων, της δασικής χλωρίδας και της πανίδας, του φυσικού χαρακτήρα των περιοχών γύρω από τα ρέματα. Η βοσκή, η εκχέρσωση, οι πυρκαγιές, η άναρχη επέκταση λατομείων και μεταλλείων, το χωρίς τεχνικά έργα οδικό δίκτυο, το μπάζωμα στις πλαγιές για τη δημιουργία οικοπέδων.

Η κερδοσκοπία πάνω στη γη, οι παράνομες (και εν συνεχεία νομιμοποιούμενες) επεκτάσεις της πόλης και η εντατική εκμετάλλευση κάθε ιδιοκτησίας οδήγησαν στην εξαφάνιση του μεγαλύτερου μέρους του δικτύου ρεμάτων στην Αθήνα

Η καταστροφή των ρεμάτων ως τμήμα της φύσης νομιμοποιήθηκε από την αντιμετώπισή τους ως 'βρώμικων' και επικίνδυνων για τη δημόσια υγεία, που προέκυψε από την πρακτική απόρριψης στα ρέματα αποβλήτων και σκουπιδιών.

Τέλος το κράτος έχει αντιμετωπίσει τα ρέματα ως αρτηρίες του κυκλοφοριακού δικτύου, ιδιαίτερα όταν αποτελούσαν τις μοναδικές δημόσιες εκτάσεις σε περιοχές όπου χρειαζόνταν κυκλοφοριακά έργα. Η αντιμετώπιση αυτή, μαζί με την πρακτική κάλυψης των ρεμάτων και ένταξής τους στο αποχετευτικό δίκτυο, οδήγησε στη θεώρηση των ρεμάτων ως δημόσιο έργο.

Χάρτης 8: Ρέματα που διασχίζουν την περιοχή του Δήμου Αχαρνών

Πηγή: Επεξεργασία ομάδας μελέτης

Το Ρέμα της Εσχατέας που αποτελεί και την χωρική ενότητα μελέτης της παρούσας εργασίας στην σημερινή του κατάσταση παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Έντονη υποβάθμιση και συνθήκες «γκέτο»
- Έλλειψη πολεοδομικού σχεδιασμού
- Κατοικίες που δεν πληρούν τις προδιαγραφές, βρίσκονται σε άμεση επαφή με το Ρέμα
- Μετατροπή ρέματος σε μικρή χωματερή.
- Συνεχείς πλημμύρες

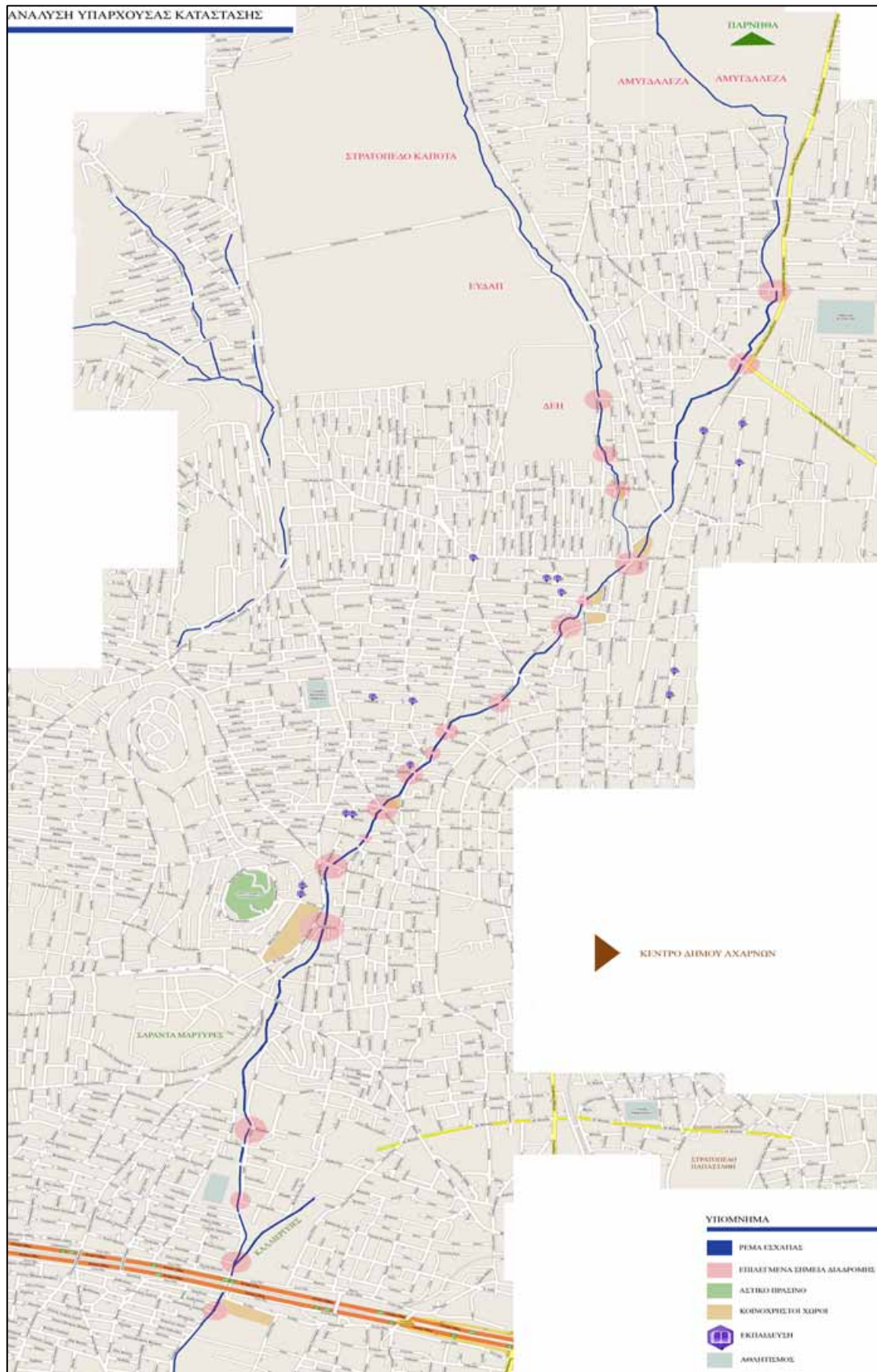

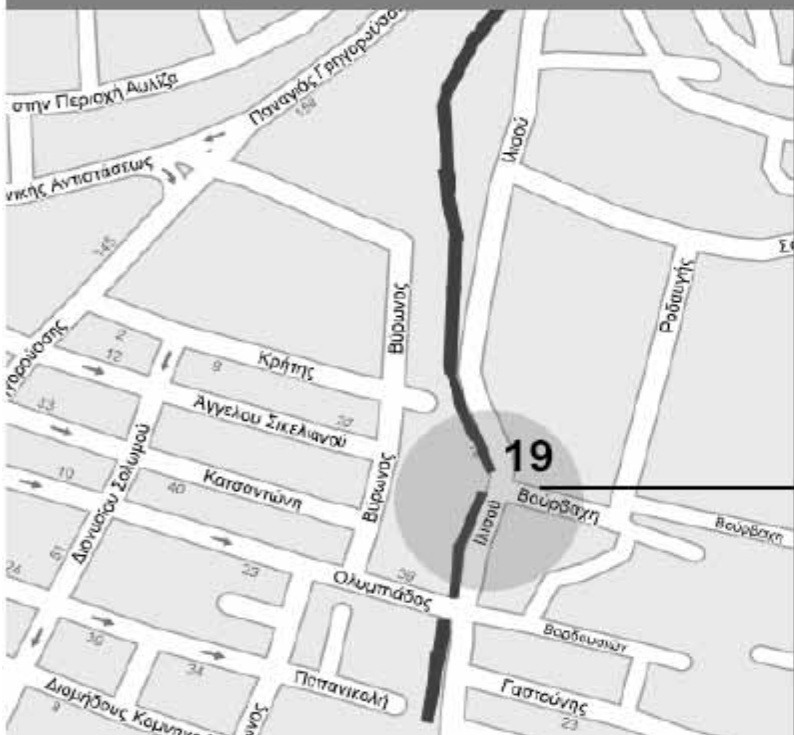
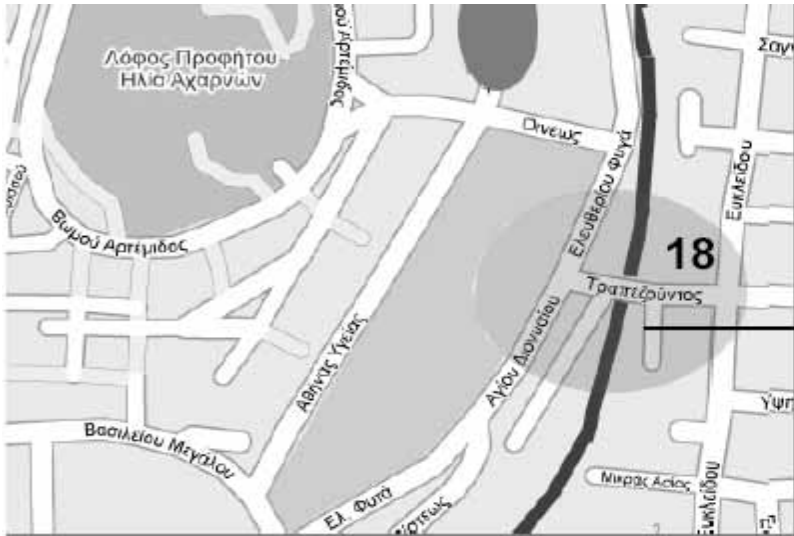
Εικόνα 1: Κατοικίες κατά μήκος του ρέματος

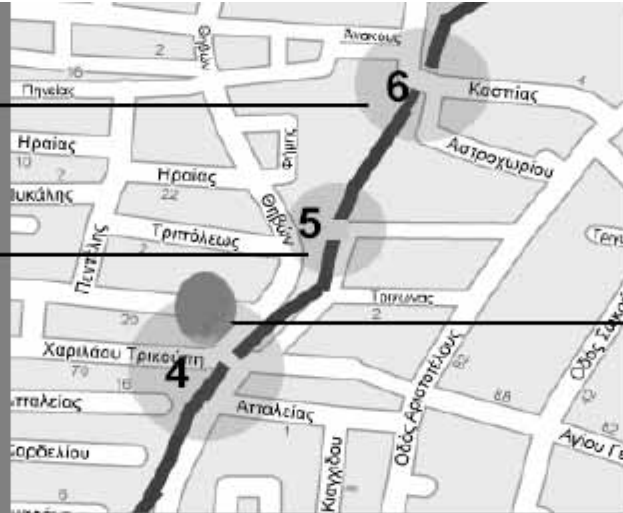

Εικόνα 2: Υποβάθμιση ρέματος σε χωματερή

Χάρτης 9: Περιοχή Ρέματος Εσχατέας και καταγραφή υπάρχουσας κατάστασης μετά από επίσκεψη στην περιοχή

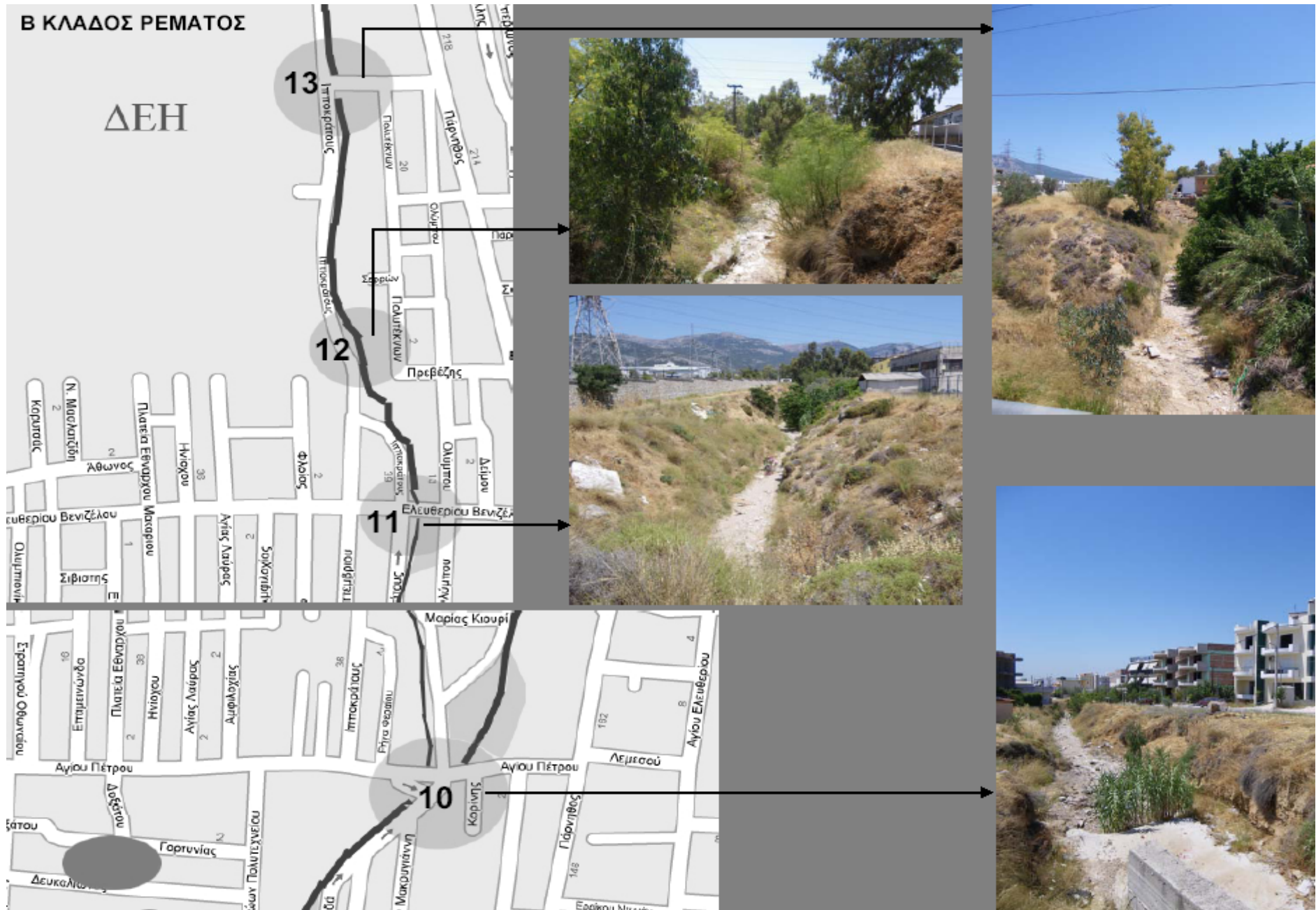

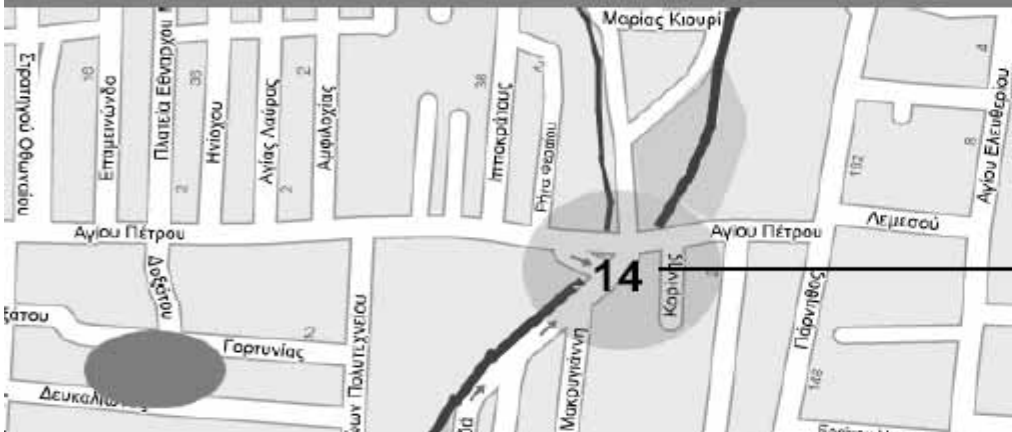
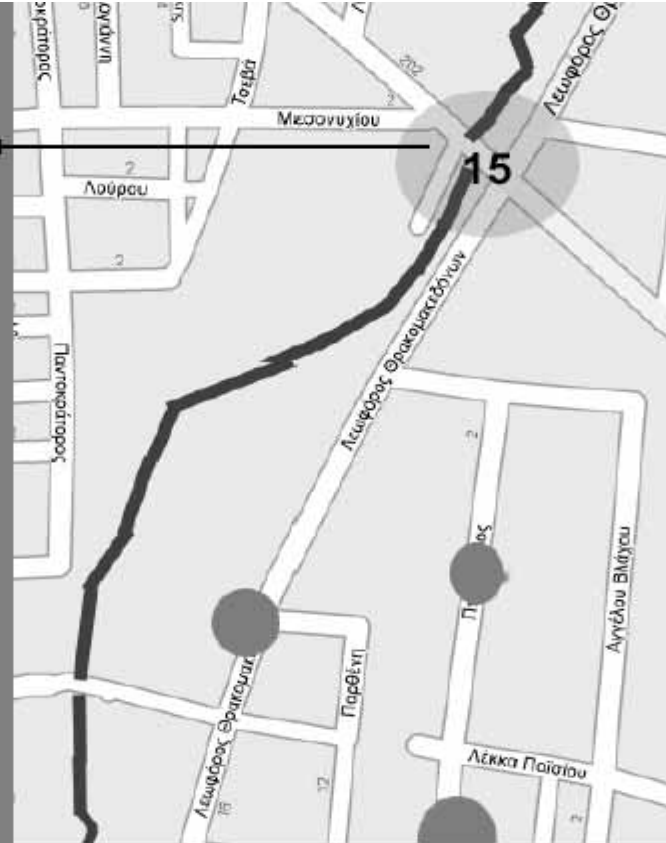

1 = ΑΡΧΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Α ΚΛΑΔΟΣ ΡΕΜΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο - SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

Για την εξέταση και την εξαγωγή συμπερασμάτων θεωρήθηκε απαραίτητη η καταγραφή των δυνατών και αδύνατων σημείων της περιοχής. Για την δημιουργία προτάσεων επέμβασης στην περιοχή απαραίτητη είναι επίσης η καταγραφή των ευκαιριών και απειλών που παρουσιάζονται στην περιοχή.

Οι απαιτήσεις αυτές οδηγούν στο επόμενο βήμα που είναι η SWOT Ανάλυση για την περιοχή που εξετάζεται και η οποία εξυπηρετεί ακριβώς τον σκοπό που περιγράφηκε παραπάνω. Μέσα από μια SWOT Ανάλυση μελετώνται τα δυνατά και αδύνατα σημεία μίας περιοχής, τα οποία αφορούν το εσωτερικό περιβάλλον της και προκύπτουν από τους εσωτερικούς πόρους που αυτή κατέχει. Μελετώνται επίσης οι ευκαιρίες και οι απειλές που υπάρχουν και αφορούν στο εξωτερικό περιβάλλον της περιοχής και οι οποίες θα πρέπει να εντοπιστούν και να διευθετηθούν.

Πίνακας 3: SWOT Ανάλυση περιοχής μελέτης

Στοιχεία Εσωτερικού Περιβάλλοντος	
Πλεονεκτήματα	Αδυναμίες
Η Παρουσία του ορεινού όγκου της Πάρνηθας	Πυρκαγιές
Η Παρουσία πληθώρας ρεμάτων και κλάδων του βορείου τμήματος του Κηφισού	Πλημμύρες
Β' Ζώνη, πρώην Ζ.Ο.Ε. ν.1337/83 με σημαντικό ακόμα απόθεμα ελεύθερης, αξιόλογης, γεωργικής & φυσικής γης (γύρω από την όχι ακόμη χαρακτηρισμένη Κύμη)	Συγκυριακή οικιστική ανάπτυξη χωρίς σχεδιασμό και συνεχή υποδοχή πληθυσμού και αυξανόμενες ανάγκες στέγασης
Ανοιχτοί χώροι (αδόμητοι ή αραιής/χαμηλής δόμησης) : Στρατόπεδα (π.χ. Στρατόπεδο Παπαστάθη) Αεροδρόμια.	Έλλειψη ελευθέρων χώρων
	Περίπτωση Ολυμπιακού Χωριού

Στοιχεία Εξωτερικού Περιβάλλοντος	
Ευκαιρίες	Απειλές
Πρόγραμμα Αττική S.O.S.	Επεκτατικές τάσεις Καζίνο
Απόφαση Εκκένωσης Στρατοπέδου Καποτά	Κίνδυνος τσιμεντοποίησης του χώρου
Έργο διεύθυνσης ρέματος Εσχατέας παρά την οδό Φλέβας & άρση στένωσης διευθετημένου τμήματός του	Πρόθεση κατάληψης των υπαρχόντων ελευθέρων χώρων
	Κίνδυνος περαιτέρω κάλυψης των ρεμάτων

Πιο αναλυτικά όσον αφορά στα πλεονεκτήματα η παρουσία του ορεινού όγκου της Πάρνηθας είναι μείζονος σημασίας για την περιοχή καθώς αποτελεί ένα μεγάλο κομμάτι του δήμου και περιλαμβάνει εκτάσεις ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και μεγάλης οικολογικής σημασίας.

Επίσης η περιοχή γειτνιάζουσα με ορεινούς όγκους αποτελεί χώρο υποδοχής των υδάτινων όγκων, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω. Χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις αποτελούν τα Ρέματα Ευπηρίδων και Εσχατέας. Το πρώτο θεωρείται διευθετημένο και δεν απασχολεί πλέον τις τοπικές κοινωνίες, ενώ το δεύτερο, που αποτελεί και μελέτη περίπτωσης στην παρούσα εργασία, διέρχεται από 5 δήμους (Αχαρνών, Ζεφυρίου, Καματερού, Ιλίου, Αγ. Αναργύρων) και προστατεύεται ως περιοχή ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος (ΦΕΚ 281 Δ/23.3.1993). Πλεονέκτημα επιπλέον των άλλων αποτελούν και οι ανοιχτοί χώροι, οι οποίοι προσφέρονται για διαμόρφωση, καθώς και τα στρατόπεδα, που αποτελούν μια ανάσα για τις επιβαρυνμένες περιοχές, καθότι πρόκειται για μεγάλες εκτάσεις με υψηλά επίπεδα πρασίνου, αλλά και τα αεροδρόμια.

Όσον αφορά στα μειονεκτήματα, εκτός από τις πυρκαγιές, όλα τα υπόλοιπα προέρχονται από την οικιστική και χωρίς σχεδιασμό ανάπτυξη που γνώρισε ο δήμος από την δεκαετία του '60 περίπου ως σήμερα. Η οικιστική ανάπτυξη αυτή περιλαμβάνει την παράνομη και χωρίς πρόβλεψη κατάτμηση της γης σε συνδυασμός πολλές φορές με την καταπάτηση και την αυθαίρετη δόμηση. Όλα αυτά ασκούν έντονες πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον και δημιουργούν πολλά προβλήματα, όπως είναι οι πλημμύρες, η έλλειψη ελεύθερων χώρων και η κοινή αντιμετώπιση πως τα διάφορα ρέματα πρέπει να «υπογειοποιηθούν» για να δημιουργηθεί και άλλος ελεύθερος χώρος για εκμετάλλευση.

Ακόμη ένα μειονέκτημα για την περιοχή αποτελεί η ζώνη πρασίνου στο Ολυμπιακό Χωριό, η οποία εκτείνεται σε 250 στρ. και διατρέχει το Χωριό. Η ζώνη αυτή θα μπορούσε να μετατραπεί σε σημαντικό πόλο έλξης ανακουφιστικό για την περιοχή, αν δεν είχε μείνει στα χαρτιά λόγω καθυστερημένης παράδοσης, κακοτεχνιών και διαφωνίας στον τρόπο κάλυψης των απαραίτητων κονδυλίων.

Ευκαιρία για την περιοχή αποτελεί το πρόγραμμα Αττική S.O.S. που αφορά στην αύξηση, ανάδειξη και προστασία του πρασίνου στον αστικό και περιαστικό χώρο. Στο στάδιο της ολοκλήρωσης και προσεχούς θεσμοθέτησης βρίσκονται 2 Ζώνες

Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.) για τον Δήμο Αχαρνών έκτασης 640.000 στρ., καθώς επίσης υπάρχει θεσμική πρόταση με έκδοση Προεδρικού Διατάγματος μεταξύ άλλων και για τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας. Τέλος τα προγράμματα αναδάσωσης ευελπιστούν να αυξήσουν το πράσινο στους ορεινούς όγκους και σε έκταση 14.000 στρ.

Ακόμη μια ευκαιρία για την περιοχή αποτελεί η απόφαση εκκένωσης του Στρατοπέδου Καποτά, το οποίο θα μπορούσε να διαμορφωθεί σε χώρο πρασίνου.

Τέλος το έργο διευθέτησης του Ρέματος της Εσχατέας παρά την οδό Φλέβας και η άρση στένωσης διευθετημένου τμήματος αποτελούν ένα εναρκτήριο βήμα για την διαχείριση του ρέματος.

Όσον αφορά στις απειλές για την περιοχή οι επεκτατικές τάσεις του Καζίνο, αλλά και όχι μόνο, αφού υπάρχει γενικότερα η τάση κατάληψης οποιουδήποτε ελεύθερου χώρου είναι σοβαρός κίνδυνος για την περιοχή η οποία είναι ήδη επιβαρυνόμενη. Κίνδυνο επίσης αποτελεί η ενδεχόμενη τσιμεντοποίηση περιοχών που καταστράφηκαν από τις πρόσφατες πυρκαγιές του 2007, οι οποίες εκτός των άλλων προβλημάτων θα ενισχύσουν το φαινόμενο των πλημμυρών στην περιοχή. Συνεπώς οποιαδήποτε κίνηση κάλυψης των ρεμάτων θα μπορούσε να επιφέρει σοβαρότερες καταστροφές στην περιοχή.

3.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Ακολουθούν ορισμένες προτάσεις σε ένα γενικό πλαίσιο παρεμβάσεων που προτείνει η ομάδα εργασίας, μετά από την μελέτη της περιοχής και την επίσκεψή της σε αυτήν.

- Αξιοποίηση – ανάπλαση όλων των ρεμάτων. Υπάρχει γενικότερα η τάση αξιοποίησης, ανάδειξης και επαναφοράς του υδάτινου στοιχείου στις σύγχρονες πόλεις
- Απομάκρυνση ΒΙΟΠΑ. Θα μπορούσε να προσφέρει επιπλέον χώρο για αύξηση του πρασίνου, δράσεις αναψυχής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης
- Δημιουργία δικτύου πρασίνου που θα συνδέεται άμεσα με τις νέες αναπλάσεις των ρεμάτων της περιοχής και θα αναδεικνύει την ενότητα του περιβάλλοντος στην περιοχή.
- Αναβάθμιση περιοχής ΡΟΜΑ με νέα πολεοδομική οργάνωση, για αποφυγή των φαινομένων γκετοποίησης και κοινωνικού αποκλεισμού.
- Ανάπλαση στρατοπέδου Καποτά και περιοχής Αμυγδαλέζας που θα αποτελούν την «είσοδο» για την Πάρνηθα και θα περιλαμβάνουν δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης

3.2 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Ακολουθώς αναλύονται τα εναλλακτικά σενάρια παρέμβασης στην περιοχή και επιλέγεται το καταλληλότερο και περισσότερο εφικτό.

1^ο Σενάριο παρέμβασης στην περιοχή

Το Σενάριο αυτό περιλαμβάνει τις εξής προτάσεις διευθέτησης της περιοχής και πιο συγκεκριμένα του ρέματος Εσχατέας:

- Παρέμβαση σε όλο το μήκος του ρέματος και των κλάδων του
- Επεμβάσεις καθαρισμού, διευθέτησης κοίτης, απομάκρυνσης αυθαίρετων και άλλων κατασκευών
- Ριζοσπαστικές επεμβάσεις σε πολύ μικρή κλίμακα

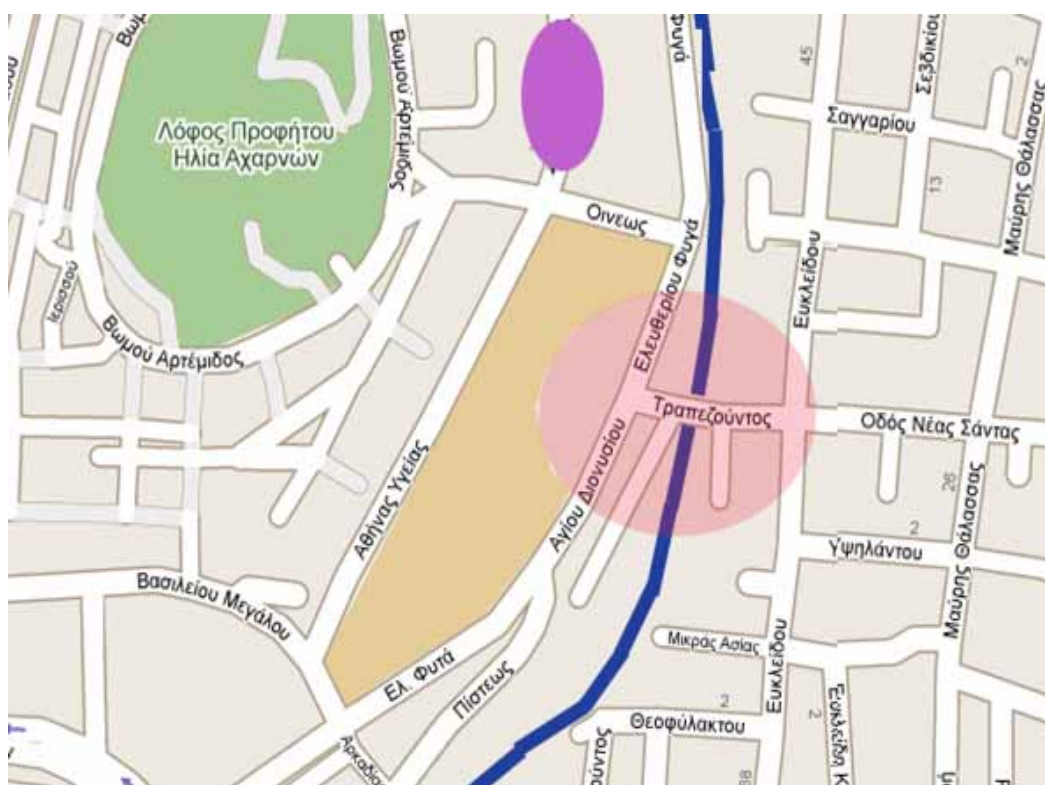
Πρόκειται για συνολική αντιμετώπιση, χωρίς όμως να δίνει έμφαση σε κάποιο ιδιαίτερο σημείο του Ρέματος.

2^ο Σενάριο παρέμβασης στην περιοχή

Το Σενάριο αυτό προτείνει την παρέμβαση σε επιλεγμένα σημεία του ρέματος και των κλάδων του, με στόχο να λειτουργήσουν ως σημεία αναφοράς σε μεταγενέστερη αναβάθμιση όλης της περιοχής. Περιλαμβάνει:

- ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης των νερών του ρέματος
- παρεμβάσεις που αποκαθιστούν τον χαρακτήρα του ρέματος στα πλαίσια της εποχικότητας, των βιοκλιματικών χαρακτηριστικών και της ανάδειξης της αυτοφυούς βλάστησης.

Χάρτης 9: Περιοχή παρέμβασης στο Ρέμα Εσχατέας

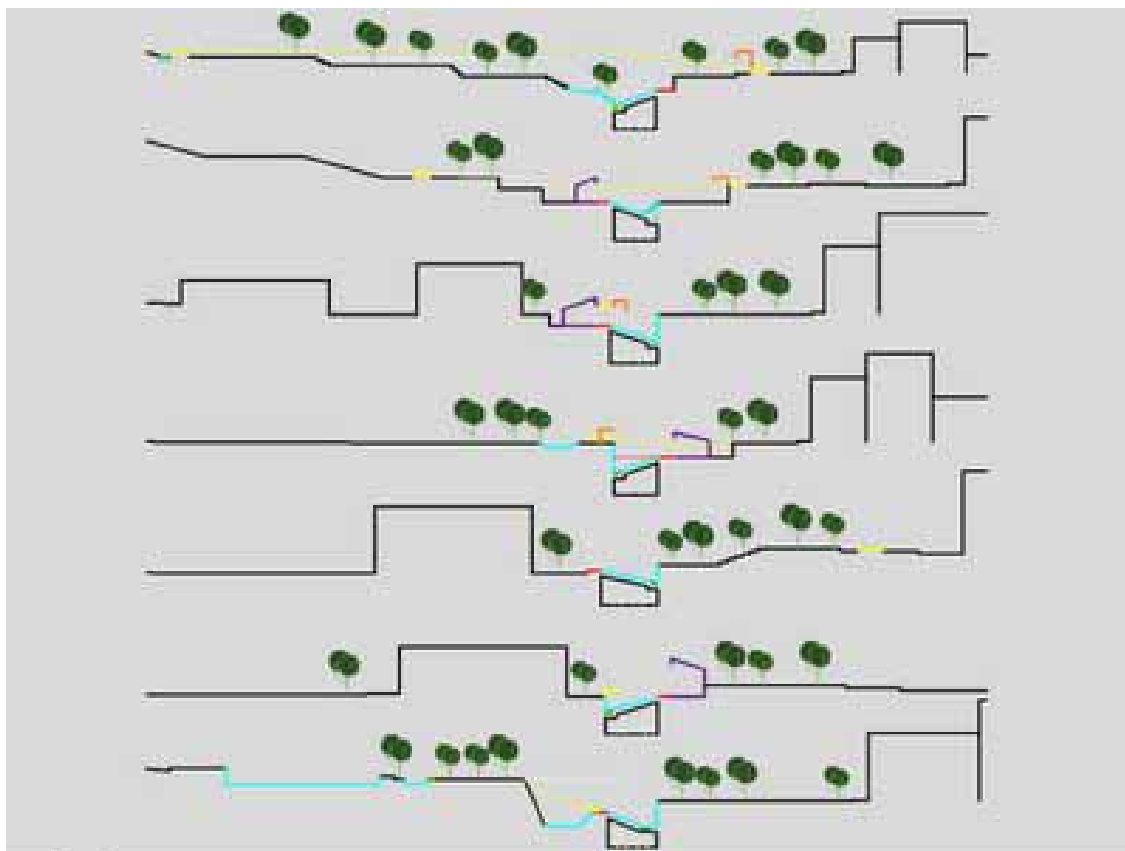
Πηγή: Επεξεργασία ομάδας μελέτης

Για την ορθολογικότερη λειτουργία του ρέματος είναι απαραίτητη η επανεμφάνιση των νερών του στην επιφάνεια καθώς και η σταδιακή αφομοίωση της εικόνας αυτής στην καθημερινότητα των πολιτών. Μια σειρά από προτάσεις για την διαχείριση των νερών του ρέματος θα έδινε διαφορετικό χαρακτήρα στο ίδιο το �έμα και στο τρόπο που χαίρει αντιμετώπισης. Προτάσεις όπως:

- Ορισμός επιπέδου νερού πλημμύρας
- Φιλτράρισμα και αποθήκευση του νερού πλημμύρας σε δεξαμενές/λίμνες κατά τη διάρκεια του χειμώνα
- Δημιουργία νέων επιφανειών που εκμεταλλεύονται το νερό για ψύξη (cooling effect)
- Συστήματα ψεκασμού για πέργκολες
- Συστήματα άρδευσης για όλους τους χώρους πρασίνου
- Συλλογή του νερού της βροχής και αποθήκευσή του σε δεξαμενές για λόγους άρδευσης/αποταμίευσης

Σχέδιο διαχείρισης νερών του ρέματος

- Η συγκέντρωση, αποθήκευση και διαχείρισή του νερού

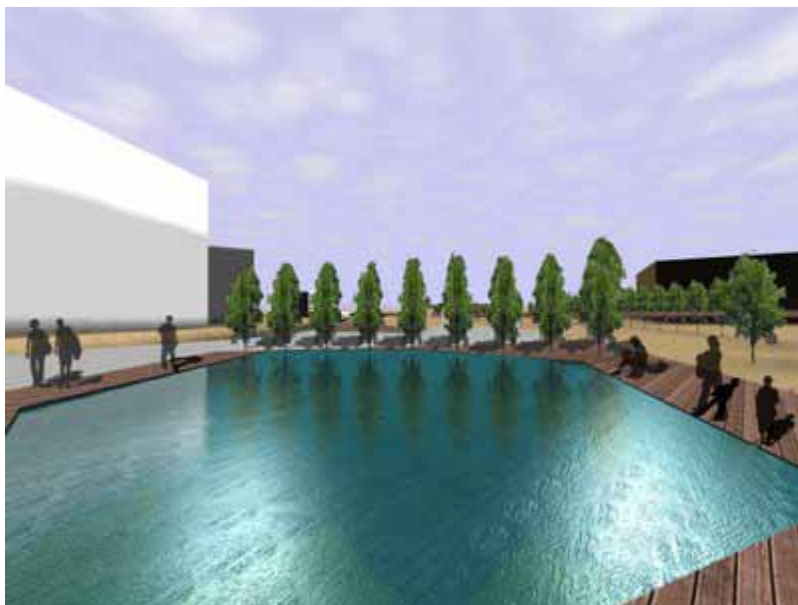
Διάγραμμα 1: Τομές που αφορούν στους τρόπους διαχείρισης του νερού

Το διάγραμμα παρουσιάζει τομές σε διάφορα σημεία του ρέματος που αναπαριστούν τους διάφορους τρόπους διαχείρισης του υδατικού αποθέματός του, όπως υπόγειες δεξαμενές, συστήματα άρδευσης των γύρω χώρων πρασίνου, λίμνες κτλ.

- Η εποχικότητα του ρέματος

Εικόνα 3: Καλοκαίρι χωρίς νερό

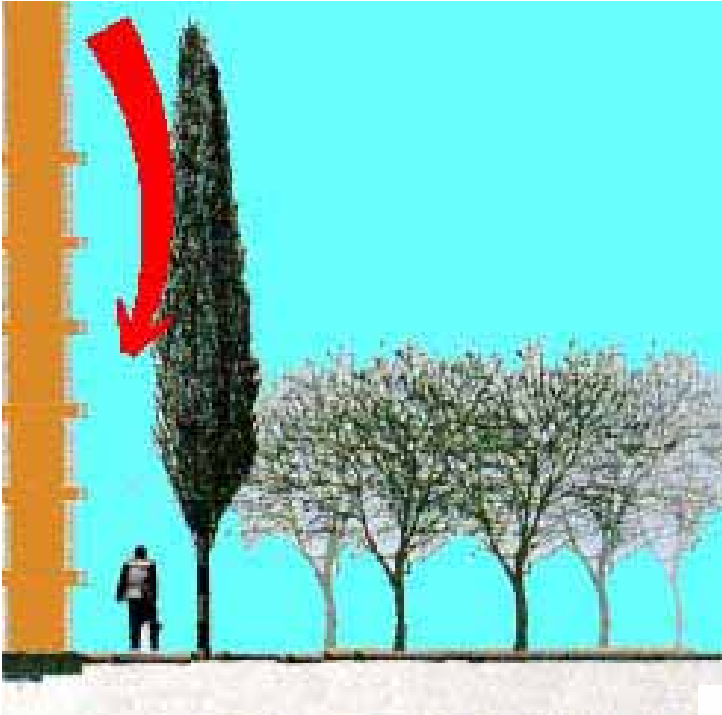

Εικόνα 4: Χειμώνας με νερό

Πηγή εικόνων: Athens 9, Δίκτυο αρχιτεκτόνων
Άρθρο: H2O – Free (the) way

- Βιοκλιματικά χαρακτηριστικά

Η χρήση των φυτεύσεων στις παρόχθιες περιοχές γίνεται με τρόπο που να δημιουργούνται ρεύματα αέρα που να λειτουργούν βιοκλιματικά και να μετριάζουν την θερμοκρασία, δημιουργώντας στους κατοίκους αίσθημα άνεσης.

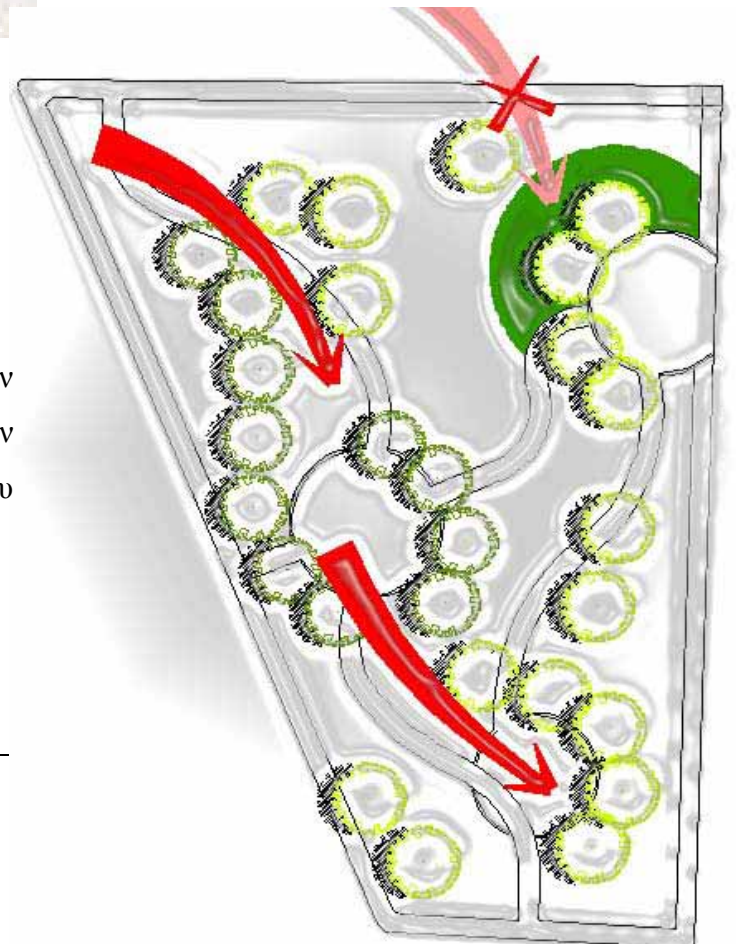

Εικόνα 5: Παρεμπόδιση κίνησης αέρα.

Λανθασμένη επιλογή δέντρου καθώς παρεμποδίζει την φυσική κίνηση και διάχυση αέρα εξαιτίας του μεγάλου ύψους του.

Εικόνα 6: Καθοδήγηση ρευμάτων αέρα.

Δυνατότητα «εγκλωβισμού» του αέρα με την σωστή φύτευση η οποία θα λειτουργεί σαν μονοπάτι κίνησης του αέρα στην κατεύθυνση που εμείς επιλέγουμε.

Πηγή Εικόνων: Greek Architects

Βιοκλιματικές παρεμβάσεις στην Αθήνα

- Αυτοφυής βλάστηση

Ενίσχυση με συμπληρωματικές φυτεύσεις στους νέους χώρους πρασίνου που δημιουργούνται στις παρόχθιες περιοχές.

Επιλέγονται τα χαρακτηριστικά φυτά των ελληνικών ποταμιών και ρεμάτων, όπως η πικροδάφνη, η ιτιά, η λυγαριά, η λεύκα, με κίνητρο την μειωμένη ανάγκη τους σε άρδευση και στόχο την αποκατάσταση της παρόχθιας βλάστησης στην αρχική της μορφή.

Εικόνα 6: Θυμάρι

Εικόνα 7: Καλάμι

Εικόνα 8: Σχίνος

Εικόνα 9: Κάπαρη

Εικόνα 10: Πικροδάφνη

Εικόνα 11: Λυγαριά

Εικόνα 12: Ιτιά

Εικόνα 13: Λεύκα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο - ΣΥΝΟΨΗ

Μετά την παρουσίαση όλων των παραπάνω ζητημάτων, στο παρόν κεφάλαιο, η εργασία κλείνει συνοψίζοντας τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκε.

Διαπιστώθηκε το σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Δήμος Αχαρνών, παρόλο που αποτελεί έναν δήμο που είναι δίπλα στη φύση και θα μπορούσε να είναι «μέσα» στην φύση, εξαιτίας του ορεινού όγκου της Πάρνηθας, αλλά και του υδάτινου στοιχείου που υπάρχει έντονα στην περιοχή.

Όσον αφορά στην θεματική ενότητα του πρασίνου και των ελευθέρων χώρων, διαπιστώθηκε ικανοποιητικός αριθμός ελεύθερων χώρων που μπορούν να αξιοποιηθούν για την αναβάθμιση του πρασίνου την πόλη. Διαπιστώθηκε επίσης ικανοποιητική αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο, αλλά εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ποσοστό αναλογίας υπολογίστηκε συμπεριλαμβανομένης της έκτασης της Πάρνηθας και είναι σχετικά παραπλανητικό, διότι ειδικότερα στο κέντρο του Δήμου η πραγματικότητα δείχνει το εντελώς αντίθετο. Επίσης διαπιστώνεται η διατήρηση της Αττικής βλάστησης κυρίως σε χώρους που δεν έχει επέμβει ο άνθρωπος, ενώ σε χώρους όπου υπάρχει ανθρώπινη επέμβαση υπάρχει αλλοίωση του χαρακτήρα της βλάστησης, με την εισαγωγή ξενικών ειδών που δεν ταιριάζουν με το κλίμα της Αττικής εν γένει.

Σχετικά με την χωρική ενότητα του Ρέματος της Εσχατέας, είναι γνωστό ότι διασχίζει μεγάλο μέρος του Δήμου Αχαρνών και εκβάλλει στον Κηφισό. Λειτουργεί σαν αποδέκτης όλων των όμβριων υδάτων της ευρύτερης περιοχής και για το λόγο αυτό χρειάζεται συντήρηση και διαμόρφωση για να ανταπεξέλθει στον προορισμό του, ο οποίος έχει υποστεί βίαιες μετατροπές. Όσα τμήματα του ρέματος είναι ακάλυπτα είναι σε κακή κατάσταση και αποτελούν πηγή μόλυνσης του περιβάλλοντος αφού έχουν μετατραπεί σε χωματερές. Επίσης, ένα μεγάλο μέρος έχει «μπαζωθεί» και λειτουργεί αρνητικά σε περιόδους βροχοπτώσεων, αφού το νερό δεν βρίσκει διέξοδο με αποτέλεσμα τις πλημμύρες στην περιοχή. Παρατηρείται, ακόμη, διάβρωση στις όχθες του με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν παρακείμενες (αυθαίρετες) οικοδομές.

Η απόφαση για την διευθέτηση του ρέματος πάρθηκε και αφορά στην «υπογειοποίησή» του. Όμως οι αρμόδιοι φορείς θα έπρεπε ίσως να ξανασκεφτούν

πριν πράξουν. Ένα ρέμα όπως η Εσχατέα μπορεί να αντιμετωπίζεται ως εστία κινδύνων και προβλημάτων ή ως χώρο προς εκμετάλλευση (οικοπεδοποίηση, καταπάτηση κτλ) και να διευθετηθεί. Μπορεί όμως να αποτελέσει ευκαιρία ποιότητας ζωής και να λειτουργήσει ως άξονας, όπου διάφορες δραστηριότητες μπορούν να τοποθετηθούν γύρω του (π.χ. πεζοπορία, αναψυχή, ποδηλασία). Ίσως θα πρέπει να αποκτήσει διαφορετική αντιμετώπιση και να θεωρείται ως ένας φυσικός πόρος μεγάλης αξίας, γεγονός που είναι αληθές, καθώς και να χρήζει δημόσιας προστασίας και ανάδειξης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Γεωργακόπουλος Νίκος, *Σχολιασμός μελετών πολεοδομικής οργάνωσης διαφορετικών πολεοδομικών ενότητων του δήμου Αχαρνών*, μεταπτυχιακή εργασία στο μάθημα «Δυναμική των χωρικών δομών και χρήσεων γης και σύγχρονες πρακτικές»
2. Μαλατέστας Ν., *Αντιπλημμυρική προστασία Λεκανοπεδίου Αθήνας (Κηφισός – Ιλισός)*, εισήγηση στην ημερίδα «Αντιπλημμυρική προστασία Αττικής», ΤΕΕ, Αθήνα, Νοέμβριος 2004
3. « Η ανάπτυξη της πόλης και οι διαδρομές των ρεμάτων στην Αθήνα»
Ντίνα Βαϊού, Μάχη Καραλή.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

1. <http://www.minenv.gr/4/44/4401/g440121.html>
2. http://home.asda.gr/asda/press-releases/Pdf_files/%CE%95%CE%B9%CF%83%CE%AE%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%A7%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%AC.pdf
3. <http://195.251.30.202:8080/dspace/bitstream/123456789/157/1/Ptychiaki8.pdf>
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Γεωγραφίας
Πτυχιακή Εργασία – Κοτομπάση Χρυσάνθη, Σκέντος Αθανάσιος
«Γεωμορφολογική ανάλυση της υδρογραφικής λεκάνης απορροής του Κηφισού ποταμού και ανθρώπινες επεμβάσεις»
Αθήνα 2005
4. <http://195.251.30.202:8080/dspace/bitstream/123456789/596/1/manou.pdf>
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Γεωγραφίας
Πτυχιακή Εργασία – Μάνου Δωροθέας
«Σύγχρονες τεχνικές τηλεπισκόπησης στον έλεγχο και την καταγραφή της αστικής ανάπτυξης. Μελέτη Εφαρμογής το τμήμα του Άνω Ρου του Κηφισού Ποταμού»
Αθήνα 2005
5. <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=75&artid=154680&dt=26/10/2003>
6. <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=126912&ct=75&dt=15/10/2000>
7. <http://www.itia.ntua.gr/kephisos/conf2008/programm2008/abstractfolder/abs9>
«Η οικολογική διάσταση των αστικών ρεμάτων. Η περίπτωση του Κηφισού»

Κίμων Χατζημπίρος.

8. http://library.tee.gr/digital/m2291/m2291_tsirouli1.pdf
9. <http://viosimozefyri.wordpress.com/2009/03/17/%CF%81%CE%B5%CE%B%CE%B1-%CE%B5%CF%83%CF%87%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%B1%CF%83-%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B2%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%83-%CF%87%CF%89%CF%81%CE%BF%CF%83-%CE%AE-%CE%B5/>
10. http://home.asda.gr/asda/press-releases/Pdf_files/%CE%A1%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1%20%CE%94%CF%85%CF%84.%CE%91%CE%B8%CE%AE%CE%BD%CE%B1%CF%82.pdf
11. http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://home.asda.gr/asda/press-releases/fotos/04-12-2007_2-sm.gif&imgrefurl=http://home.asda.gr/asda/press-releases/04-12-2007.html&usq=__8AYXAv16XGcyvHudR08yNenEQM=&h=145&w=205&sz=21&hl=el&start=10&um=1&tbnid=675GH0TUWaSx0M:&tbnh=74&tbnw=105&prev=/images%3Fq%3D%25CF%2581%25CE%25B5%25CE%25B%25CE%25B1%2B%25CE%25B5%25CF%2583%25CF%2587%25CE%25B1%25CF%2584%25CE%25B9%25CE%25B1%25CF%2582%26hl%3Del%26sa%3DN%26um%3D1
12. <http://www.e-tipos.com/content/staticfiles/issues/2009/05/06/060509%2026.pdf>
13. www.minenv.gr/download/2009/rema%20asxatias/2009-07-08%20xrimatodotisi%20rema%20esxatias.doc
*Χρηματοδότηση για την διευθέτηση του **ρέματος της Εσχατιάς***
14. http://home.asda.gr/asda/press-releases/Pdf_files/%CE%95%CE%B9%CF%83%CE%AE%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%A7%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%AC.pdf
15. <http://www.monumenta.org/article.php?IssueID=3&lang=gr&CategoryID=3&ArticleID=144>
16. http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://skyhell3.free.fr/images/x7epr-CIMG2755.jpg&imgrefurl=http://foreaskifisou.blogspot.com/2008/07/blog-post_16.html&usq=-GsJjppqczEIV3HuPoewuyh50QUc=&h=428&w=450&sz=57&hl=el&start=10&um=1&tbnid=-e4SsN5JAUGlXM:&tbnh=121&tbnw=127&prev=/images%3Fq%3D%25CE

[%25A6%25CE%259F%25CE%25A1%25CE%2595%25CE%2591%25CE%25A3%2B%25CE%2594%25CE%2599%25CE%2591%25CE%25A7%25CE%2595%25CE%2599%25CE%25A1%25CE%2599%25CE%25A3%25CE%2597%25CE%25A3%2B%25CE%259A%25CE%2597%25CE%25A6%25CE%2599%25CE%25A3%25CE%259F%25CE%25A5%26hl%3Del%26sa%3DN%26um%3D1](#)

17. www.greekarchitects.gr
18. www.wikipedia.com
19. www.athens9.blogspot.com

Πληροφορίες, στατιστικά στοιχεία και χάρτες χρησιμοποιήθηκαν και από την ιστοσελίδα του μαθήματος «Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου αστικού σχεδιασμού στην Ελλάδα» του Δ.Π.Μ.Σ. της σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ Πολοδομία – Χωροταξία

http://courses.arch.ntua.gr/el/proseggiseis_toy_efarmosmenoy_astikoy_sxediasmoy_sthn_ellada/askhsh_sxediasmoy.html